

In loving memory of Yosef Hirsh ז"ל
on the occasion his 10th Yahretzeit
לעי"נ יוסף טוביה ז"ל בן ישראל אריה יבלי"ח

ויקרא פרק כו

(ג) אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם: (ד) ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריו: (ה) והשיג לכם דיש את בציר ובציר ישיג את זרע ואכלתם לחמכם לשבע וישבתם לבטח בארצכם: (ו) ונתתי שלום בארץ וישכבתם ואין מחריד והשפתי חיה רעה מן הארץ וחרב לא תעבר בארצכם: (ז) ורדפתם את איביכם ונפלו לפניכם לחרב: (ח) ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה ירדפו ונפלו איביכם לפניכם לחרב: (ט) ופניתי אליכם והפריתי אתכם והרביתי אתכם והקימתי את בריתי אתכם: (י) ואכלתם ישן נושן וישן מפני חדש תוציאו: (יא) ונתתי משפני בתוככם ולא תגעל נפשי אתכם: (יב) והתהלכתי בתוככם והייתי לכם לאלהים ואתם תהיו לי לעם: (יג) אני יקנך אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים מהית להם עבדים ואשבר מטת עלכם ואולך אתכם קוממיות:

רש"י

(ג) **אם בחקתי תלכו** - יכול זה קיום המצות, כשהוא אומר ואת מצותי תשמרו, הרי קיום המצות אמור, הא מה אני מקיים אם בחקתי תלכו, שתהיו עמלים בתורה: **ואת מצותי תשמרו** - הווי עמלים בתורה על מנת לשמור ולקיים, כמו שנאמר (דברים ה א) ולמדתם אותם ושמרתם לעשותם: (ד) **בעתם** - בשעה שאין דרך בני אדם לצאת, כגון בלילי שבתות ובלילי ימים טובים: **ועץ השדה** - הן אילני סרק, ועתידין לעשות פירות: (ה) **והשיג לכם דיש את בציר** - שיהא הדיש מרובה ואתם עסוקים בו עד הבציר, ובבציר תעסקו עד שעת הזרע: **ואכלתם לחמכם לשבע** - אוכל קמעא והוא מתברך במעיו: (ו) **ונתתי שלום** - שמא תאמרו הרי מאכל והרי משתה, אם אין שלום אין כלום, תלמוד לומר אחר כל זאת ונתתי שלום בארץ, מכאן שהשלום שקול כנגד הכל. וכן הוא אומר עושה שלום ובורא את הכל: **וחרב לא תעבר בארצכם** - אין צריך לומר שלא יבאו למלחמה, אלא אפילו לעבור דרך ארצכם ממדינה למדינה: (ז) **לפניכם לחרב** - איש בחרב רעהו: (ח) **ורדפו מכם** - מן החלשים שבכם, ולא מן הגבורים שבכם: **חמשה מאה ומאה מכם רבבה** - וכי כך הוא החשבון, והלא לא היה צריך לומר אלא מאה מכם שני אלפים ירדפו, אלא אינו דומה מועטין העושין את התורה למרובין העושין את התורה: **ונפלו איביכם וגו'** - שיהיו נופלין לפניכם שלא כדרך הארץ: (ט) **ופניתי אליכם** - אפנה מכל עסקי לשלם שרכם, משל למה הדבר דומה, למלך ששכר פועלים וכו', כדאיתא בתורת כהנים: **והפריתי אתכם** - בפריה רביה: **והרביתי אתכם** - בקומה זקופה: **והקימתי את בריתי אתכם** - ברית חדשה, לא כברית הראשונה שהפרתם אותה, אלא ברית חדשה שלא תדפור, שנאמר (ירמיה לא ל) וברתי את בית ישראל ואת בית יהודה ברית חדשה לא כברית הראשונה: (י) **ואכלתם ישן נושן** - הפירות יהיו משתמרין וטובים להתיישן, שיהא ישן הנושן של שלש שנים יפה לאכול משל אשתקד: **וישן מפני חדש תוציאו** - שיהיו הגרנות מלאות חדש והאוצרות מלאות ישן, וצריכים אתם לפנות האוצרות למקום אחר לתת החדש לתוכן: (יא) **ונתתי משכני** - זה בית המקדש: **ולא תגעל נפשי** - אין רוחי קצה בכם. כל געילה לשון פליטת דבר הבלוע בדבר אחר, כמו (שמואל ב' א כא) כי שם נגעל מגן גבורים, לא קבל המשיחה שמושחין מגן של עור בחלב מבושל, כדי להחליק מעליו מכת חץ או חנית, שלא יקוב העור: (יב) **והתהלכתי בתוככם** - אטייל עמכם בגן עדן כאחד מכם, ולא תהיו מזדעזעים ממני. יכול לא תיראו ממני, תלמוד לומר והייתי לכם לאלהים: (יג) **אני ה' אלהיכם** - כדאי אני שתאמינו בי שאני יכול לעשות כל אלה, שהרי הוצאתי אתכם מארץ מצרים ועשיתי לכם נסים גדולים: **מטת** - כמין יתד [התחובה] בשני ראשי העול המעכבים המוסרה שלא תצא מראש השור ויתיר הקשר, כמו (ירמיה כז ב) עשה לך מוסרות ומוטות קונינגל"א בלע"ז [רצועת העול]: **קוממיות** - בקומה זקופה:

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored in memory of Mr. Gerald Moskowitz z"l by his family.
לעי"נ גרשון אלטר בן יהודה וולף ז"ל

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.
Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.

דברים פרק לב פסוק לט אבן עזרא
 ראו עתה כי אני הוא ואין אלהים עמדי אני אני אני פעמים, כמו אנכי אנכי (ישעי' נא, יב), או
 אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא ואין מדי מציל: כי אני הוא ולא אשנה. והוא הנכון. כי אין עמו
 פועל אני הוא שהמתי את ישראל, ואני אחיה
 אותם. והנה הם לא נצלו. ואין מציל אתכם מידי, גם אתם מידי עד עשותי את המשפט בכם. ורבים
 אומרים, כי מזה הכתוב נלמוד חיי העולם הבא. והעד, שאמר בתחלה אמית, ואחר כך אחיה. וכן ה'
 ממת ומחיה (ש"א ב, ו), והעד: ה' מוריד שאול ויעל (שם שם). ואחרים אמרו, מפסוק ואך את דמכם
 לנפשותיכם (ברא' ט, ה). גם וצדקה תהיה לנו (דברים ו, כה), כי היא חייך בעולם הבא, ואורך ימך
 בעולם הזה. למען ייטב לך (דברים ה, טז). ורבינו האיי ז"ל אמר, כי לא הוצרך הכתוב לפרש דבר
 העולם הבא, כי היה ידוע בהעתקה. ולפי דעתי, שהתורה נתנה לכל, לא לאחד לבדו. ודבר העולם הבא
 לא יבינו אחד מני אלף, כי עמוק הוא. ושכר העולם הבא תלוי בדבר הנשמה. והנה הוא חלף עבודת
 הלב, ועבודתו להתבונן מעשה השם, כי הם הסולם לעלות בו אל מעלה דעת השם, שהוא העיקר. והנה
 גם התורה ביארה למשכיל דבר עץ החיים. והנה יש כח לנצח הכרובים, והאוכל מעץ החיים וחי לעולם
 כמלאכי השרת, וכן במזמור לבני קרח, שמעו זאת כל העמים (תהי' מט, ב), והסוד אך אלהים יפדה
 נפשי מיד שאול כי יקחני סלה (שם שם, טז), וכן אחר כבוד תקחני (שם עג, כד). והנה עם שניהם
 לקיחה, כאשר עם דבר חנוך ואליהו. ואחר שאמר ויקר פדיון נפשם (שם מט, ט), איך אמר יפדה נפשי.
 והמשכיל יבין:

רמב"ם הלכות תשובה פרק ח הלכה א
 הטובה הצפונה לצדיקים היא חיי העולם הבא והיא החיים שאין מות עמהן והטובה שאין עמה רעה,
 היא שכתוב בתורה למען ייטב לך והארכת ימים, מפי השמועה למדו למען ייטב לך לעולם שכולו טוב
 והארכת ימים לעולם שכולו ארוך, וזהו הוא העולם הבא, שכר הצדיקים הוא שיזכו א לנועם זה ויהיו
 בטובה זו, ופרעון הרשעים הוא שלא יזכו לחיים אלו אלא יכרתו וימותו, וכל מי שאינו זוכה לחיים
 אלו הוא המת ב שאינו חי לעולם אלא נכרת ברשעו ואבד כבהמה, וזהו כרת התובה בתורה שנאמר
 הכרת תכרת הנפש ההיא, מפי השמועה למדו הכרת בעולם הזה תכרת לעולם הבא, כלומר שאותה
 הנפש שפירשה מן הגוף בעולם הזה אינה זוכה לחיי העולם הבא אלא גם מן העולם הבא נכרתת.

רמב"ם הלכות תשובה פרק ט הלכה א
 מאחר שנודע שמתן שכרן של מצות והטובה שזוכה לה אם שמרנו דרך ה' הכתוב בתורה היא חיי
 העולם הבא שנאמר למען ייטב לך והארכת ימים, והנקמה שנוקמים מן הרשעים שעזבו ארחות הצדק
 הכתובות בתורה היא הכרת שנאמר הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה, מהו זה שכתוב בכל התורה
 כולה אם תשמעו יגיע לכם כך ואם לא תשמעו יקרה אתכם כך וכל אותן הדברים בעולם הזה, כגון
 שובע ורעב ומלחמה ושלוש ומלכות ושפלות ושיבת הארץ וגלות והצלחת מעשה והפסדו ושאר כל
 דברי הברית, כל אותן הדברים אמת היו ויהיו ובזמן שאנו עושים כל מצות התורה יגיעו אלינו טובות
 העולם הזה כולן, ובזמן שאנו עוברין עליהן תקראנה אותנו הרעות הכתובות, ואף על פי כן אין אותן
 הטובות הם סוף מתן שכרן של מצות ולא אותן הרעות הם סוף הנקמה שנוקמין מעובר על כל המצות,
 אלא כך הוא הכרע כל הדברים, הקב"ה נתן לנו תורה זו עץ חיים היא וכל העושה כל הכתוב בה ויודעו
 דעה גמורה נכונה זוכה בה לחיי העולם הבא, ולפי גודל מעשיו ורוב חכמתו הוא זוכה, והבטיחנו
 בתורה שאם נעשה אותה בשמחה ובטובת נפש ונהגה בחכמתה תמיד שיסיר ממנו כל הדברים
 המונעים אותנו מלעשותה כגון חולי ומלחמה ורעב וכיוצא בהן, וישפיע לנו כל הטובות המחזיקות את
 ידינו לעשות התורה כגון שובע ושלוש ורבוני כסף וזהב, כדי שלא נעסוק כל ימינו בדברים שהגוף צריך
 להן אלא נשב פנויים ללמוד בחכמה ולעשות המצוה כדי שזוכה לחיי העולם הבא, וכן הוא אומר
 בתורה אחר שהבטיח בטובות העולם הזה וצדקה תהיה לנו וגו'. וכן הודיענו בתורה שאם נעזוב
 התורה מדעת ונעסוק בהבלי הזמן כענין שנאמר וישמן ישורון ויבעט, שדיין האמת יסיר מן העוזבים
 כל טובות העולם הזה שהן חזקו ידיהם לבעוט ומביא עליהם כל הרעות המונעים אותן מלקנות העולם
 הבא כדי שיאבדו ברשעם, הוא שכתוב בתורה תחת אשר לא עבדת את ה' וגו', ועבדת את אויבך אשר
 ישלחנו ה' בך, נמצא פירוש כל אותן הברכות והקללות על דרך זו, כלומר אם עבדתם את ה' בשמחה
 ושמרתם דרכו משפיע לכם הברכות האלו ומרחיק הקללות מכם עד שתהיו פנויים להתחכם בתורה
 ולעסוק בה כדי שתזכו לחיי העולם הבא וייטב לך לעולם שכולו טוב ותאריך ימים לעולם שכולו ארוך
 ונמצאתם זוכין לשני העולמות, לחיים טובים בעולם הזה המביאים לחיי העולם הבא, שאם לא יקנה
 פה חכמה ומעשים טובים אין לו במה יזכה שנאמר כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול, ואם
 עזבתם את ה' ושגיתם במאכל ובמשתה וזנות ודומה להם מביא עליכם כל הקללות האלו ומסיר כל
 הברכות עד שיכלו ימיכם בבהלה ופחד ולא יהיה לכם לב פנוי ולא גוף שלם לעשות המצות כדי
 שתאבדו מחיי העולם הבא ונמצא שאבדתם שני עולמות, שבזמן שאדם טרוד בעולם הזה בחולי
 ובמלחמה ורעבון אינו מתעסק לא בחכמה ולא במצות שבהן זוכין לחיי העולם הבא.